

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 21 lipca 2023 r.
wniosku obrońcy skazanego M. G. skazanego za czyn z art. 160 § 2 i 3 k.k. o
wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego Antoniego Bojańczyka oraz Marka Siwka
od udziału w sprawie II KK 320/22
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.

postanowił
nie uwzględnić wniosku.

UZASADNIENIE

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd Najwyższy w tym składzie nie podziela stanowiska, iż udział w rozpoznaniu sprawy sędziego Sądu Najwyższego, który na ten urząd został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, wywołuje sam przez się i w każdym przypadku stan nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (zob. uzasadnienie zdania odrębnego sędziego Sądu Najwyższego Dariusz Kali do uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I – 4110 – 1/20). W tym miejscu odwołać się należy również do wiążącego charakteru wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20 stwierdzającego, że uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, jest niezgodna z:

1. art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP,
2. art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej,
3. art. 6 ust. 1 EKPCz.

Mając na uwadze treść powyższego wyroku Trybunału Konstytucyjnego trzeba podkreślić, iż art. 8 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że *Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej*. Z kolei w świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP *orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne*. Wobec tego żaden sąd nie jest uprawniony do prowadzenia postępowania zmierzającego do wzruszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, jak też samodzielnego podważania obowiązywania wyroku tego Trybunału. Skoro tak, prezentowana niekiedy w orzecznictwie (zob. np. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2023 r., sygn. akt III KK 435/22) koncepcja „braku wiążącego charakteru” wskazanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego musiałaby się opierać na – niemającej jednoznacznego osadzenia w prawie pozytywnym i ujmowanej niekiedy m.in. z tego powodu jako osobliwa - konstrukcji *sententia non existens*. W judykaturze wyrażony został trafny i obszernie umotywowany pogląd, że „orzeczenie sądu prawnie nie istnieje, gdy w orzeczeniu brak jest tego rodzaju elementów czy warunków, które według ustawy procesowej nadają mu charakter i skutki orzeczenia sądowego (...); nie sposób uznać, by udział w wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, dwóch sędziów TK, których status jest kwestionowany, był tego rodzaju wadą prawną, która pozwala na sięgnięcie do konstrukcji *sententia non existens*. Nie można również podzielić tezy, iż w sprawie U 2/20 Trybunał Konstytucyjny orzekł poza swoimi kompetencjami ustawowymi” (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21). W treści uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21 trafnie nie dopatrzono się tego rodzaju „okoliczności nadzwyczajnych” (odwoływano się do tej formuły w uzasadnieniach postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21), które mogłyby podważyć konieczność respektowania w odniesieniu do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z

dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, wskazań art. 190 ust. 1 Konstytucji RP (zob. też uzasadnienie zdania odrębnego sędziego Sądu Najwyższego Dariusza Kali do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2023 r., sygn. akt III KK 435/22).

W konsekwencji należy uznać, że Sąd Najwyższy orzekający w niniejszej sprawie, w świetle treści art. 190 ust. 1 Konstytucji RP, nie był związany uchwałą składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20.

Z powyższych przyczyn, zawarta we wniosku o wyłączenie (z załącznikami) argumentacja oparta na tezie, że udział w składzie rozpoznającym sprawę II KK 320/22 sędziów Antoniego Bojańczyka i Marka Siwka, z samego faktu, iż ww. sędziowie zostali powołani na swój urząd na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., automatycznie skutkuje stanem nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., nie mogła zostać uznana za trafną.

Analogiczna ocena odnosi się do eksponowanej we wniosku o wyłączenie tezy, że uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności wspomnianych sędziów, na gruncie niniejszej sprawy wywołuje fakt, że przychyłili się do rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20. Niezależnie bowiem od tego jak wnioskodawczyni ocenia ów judykat, okoliczność, że dany sędzia respektuje owo orzeczenie, nie wskazuje automatycznie, że sędzia ten będzie „skłaniał się do ocen prawnych gwarantujących mu niezakłócone trwanie na urzędzie, jak również ocen korespondujących z oczekiwaniami przedstawicieli władzy”. Wspomniany wyrok Trybunału respektuje wszak wielu sędziów powołanych w tzw. starej procedurze, dla których jego treść – z perspektywy eksponowanego we wniosku „niezakłóconego trwania na urzędzie” – jest całkowicie irrelevantna.

Brak jest też jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że sam fakt, iż sędzia Sądu Najwyższego został powołany w kwestionowanej we wniosku procedurze rodzi uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego z tej perspektywy, że

przy wydawaniu orzeczenia będzie „sprzyjać przedstawicielom władzy”, która uruchomiła i przeprowadziła ww. reformę prawa wprowadzającą rzeczoną procedurę. Tego rodzaju okoliczność, w kontekście treści art. 41 § 1 k.p.k., należałoby wykazać konkretnymi, nawiązującymi do realiów tej właśnie, indywidualnej sprawy, argumentami. Przepis art. 41 § 1 k.p.k. stanowi bowiem jednoznacznie, że sędzia ulega wyłączeniu jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać **uzasadnioną** wątpliwość co do jego bezstronności w **danej sprawie** (podkreślenie SN). Takich argumentów rzeczony wniosek nie zawiera. Nie zawiera on również żadnych argumentów, które mogłyby być uznane jako istotne w świetle treści art. 41 § 1 k.p.k., a dotyczących zachowania się i postawy sędziów Antoniego Bojańczyka i Marka Siwka, po objęciu urzędu.

Odnosząc się do argumentacji odwołującej się do konieczności wznowienia postępowania w oparciu o art. 540 § 3 k.p.k. w przypadku uznania przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, że w związku z udziałem w rozpoznaniu sprawy sędziego Sądu Najwyższego powołanego do pełnienia urzędu w kwestionowanej we wniosku procedurze, doszło do naruszenia standardu rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, należy przypomnieć, że nie zawsze naruszenie regulacji o charakterze proceduralnym, które uznawane jest przez Europejski Trybunał Praw Człowieka za wadliwość pozbawiającą oskarżonego prawa do rozpoznania sprawy przez „sąd ustanowiony ustawą”, stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, a nawet okoliczność przesądzającą o konieczności wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. Uwaga ta jest aktualna również w odniesieniu do uchybień, które ETPCz kwalifikuje jako pozbawiające oskarżonego prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji (zob. szerzej wyrok ETPCz z dnia 30 listopada 2010 r., w sprawie Henryk Urban i Ryszard Urban przeciwko Polsce, skarga nr 23614/08; wyrok ETPCz z dnia 12 kwietnia 2018 r. wydany w sprawie Chim i Przywieczerski przeciwko Polsce (skargi nr 36661/07 i 38433/07). Analizowana tutaj kwestia, nawiązująca do treści art. 540 § 3 k.p.k., musi być przy tym postrzegana w kategoriach zdarzeń przyszłych i ze swej istoty niepewnych, uwzględniając fakt, iż w niniejszej sprawie nie doszło jeszcze

przecież do wydania żadnego orzeczenia na skutek wniesionej kasacji. W konsekwencji w tej materii nie mógł zająć stanowiska ETPCz.

Na zakończenie niniejszego wyводу poczynić należy jeszcze jedną uwagę. Autorka wniosku o wyłączenie sędziów powołuje się w nim na judykaty, czy to sądów krajowych czy też międzynarodowych, w taki sposób jakby to one były samoistnym źródłem prawa w Polsce. Tymczasem zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji RP *źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia*. W świetle stosownych regulacji Konstytucji, ustaw oraz umów międzynarodowych, w szczególności zaś tych, na które w tym zakresie zwrócono uwagę we wniosku o wyłączenie oraz mając na względzie treść art. 8 ust. 1 Konstytucji (*Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej*) oraz art. 9 Konstytucji RP (*Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego*) nie sposób uznać, iż w tej sprawie zaktualizował się co do wskazanych wyżej sędziów Sądu Najwyższego stan z art. 41 § 1 k.p.k. Wbrew autorce wniosku, nie istnieje „w tej sprawie ryzyko uwikłania sędziów w konflikt lojalności w stosunku do władzy wykonawczej”.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[SOP]

[ms]

